

Advies van 15 november 2012

De Klachtencommissie voor seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland (rechtsoptvolger van de Beoordelings- en Adviescommissie van de kerkelijke rechtspersoon Hulp en Recht), verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[Naam],
geboren op [Datum],
wonende te [Plaats]
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. N.A. Viellevoeye-Geers, advocaat te Nijmegen,

tegen:

[Naam],
geboren op [Datum], overleden op [Datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tot [datum] als leraar in dienst van de Stichting [Naam] en werkzaam te [Plaats].

1. De procedure

1.1. Het klaagschrift met bijlagen is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 26 maart 2012. Op 14 mei 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift met bijlagen ingekomen van pater [Naam], regionaal overste van de Congregatie van de Paters Maristen Nederland (hierna: 'de Congregatie'). Voorts is ontvangen een brief met bijlagen van mr. Viellevoeye-Geers van 23 oktober 2012.

1.2. Op 25 oktober 2012 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen met zijn echtgenote. Klager heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. Viellevoeye-Geers voornoemd. Mr. Viellevoeye-Geers heeft een pleinota in het geding gebracht.

Namens de Congregatie is verschenen pater [Naam] voornoemd. Tevens is verschenen de heer [Naam], rector van de scholengemeenschap [Naam].

2. De klacht

2.1. Klager is opgegroeid in de [Plaats]. Op enig moment verhuisde het gezin naar [Plaats]. Als klager negen jaar oud is, overlijdt zijn vader. Het gezin verhuisde daarop terug naar [Plaats].

Het was de bedoeling dat klager aldaar naar de HBS, aan het [Naam] te [Plaats] (hierna: ‘het [Naam]’), zou gaan. Omdat een toelatingsexamen diende te worden afgelegd, kreeg klager (alvast) bijles. De beslissing om klager bijlessen te geven kwam tot stand na overleg tussen de moeder van klager, de leiding van de basisschool waarop klager zat en de toetsingscommissie van het [Naam].

In mei en juni [Jaar], klager is dan twaalf jaar oud, krijgt hij bijles rekenvaardigheid van aangeklaagde, die als leraar werkzaam is op het [Naam]. Aangeklaagde woonde in die tijd in hotel [Naam], gelegen tegenover het ouderlijk huis van klager. Later verhuisde aangeklaagde naar een ander hotel, [Naam] genaamd.

De bijlessen vonden in de hotelkamer van aangeklaagde plaats. Klager is daar gedurende vier jaar, tot [Jaar], veelvuldig misbruikt door aangeklaagde. Klager moest zich uitkleden en vervolgens in de broek van aangeklaagde diens penis aanraken tot aangeklaagde klaarkwam. Andere keren stond aangeklaagde achter klager en kwam hij klaar op diens rug en billen. Aangeklaagde betastte ook met zijn hand de penis van klager. Andere keren nam hij de penis van klager in zijn mond. Aangeklaagde heeft klager ook gepenetreerd. Klager heeft zich hiertegen enorm verzet, daarna hield deze vorm van misbruik op.

Aangeklaagde manipuleerde klager. Aangeklaagde zei klager met niemand over het gebeurde te spreken. Hij dreigde klager, in de periode dat klager op het [Naam] naar school ging, onvoldoendes te geven wanneer hij niet naar het hotel kwam of met hoge cijfers te belonen wanneer hij dat wel deed. Aangeklaagde sloeg klager ook als klager niet deed wat aangeklaagde wilde. Vanaf zijn veertiende begon klager zich te verzetten. Aangeklaagde kleineerde klager daarop publiekelijk in de klas. Aangeklaagde had klager, zowel tijdens als na schooltijd, in zijn macht.

Klager stelt dat een andere leraar van het [Naam], de heer [Naam], heeft geweten van het misbruik. [Naam] kwam weleens binnenlopen wanneer het misbruik plaatsvond. [Naam] heeft bij reünies in [Jaar] en [Jaar] ook opmerkingen gemaakt over het misbruik.

2.2. In mei [Jaar] heeft klager een vriend over het misbruik verteld. Zij besloten dat klager naar de directie van het [Naam] moest gaan met zijn verhaal. Klager werd door de directeur, pater [Naam], echter niet serieus genomen. Pater [Naam] zei hem dat hij een grenzeloze fantasie had.

Een maand later werd klager aangesproken door pater [Naam]. Pater [Naam] wilde dat klager in de schoolkrant, waar hij voor werkte, een bericht plaatste waarin werd vermeld dat aangeklaagde helaas de school ging verlaten om elders promotie te maken. Klager wilde dat niet doen, maar kreeg te verstaan dat hij bij een weigering na de vakantie niet meer terug hoefde te komen.

Op [Datum] heeft klager aangeklaagde op diens toenmalige woonadres in [Plaats] opgezocht. Het kwam niet tot een gesprek omdat aangeklaagde niet voor rede vatbaar was en klager te emotioneel.

Het is wel tot een briefwisseling gekomen. In een brief van [Datum] schrijft aangeklaagde aan klager:

Beste [Naam],

Je brief ontvangen, waarvoor bedankt. De laatste vraag wil ik het eerst beantwoorden. Ik ben pedofiel, dat wil zeggen, dat ik mij aangetrokken voel tot jonge jongens. En toen ik met jou in contact kwam, was je voor mij aantrekkelijk. Bovendien hield ik van je. Dat klinkt misschien gek, maar toch is het zo. Natuurlijk had ik het niet zover mogen laten komen, dat is achteraf praten. Ik vraag je dan ook om vergeving. Ook voor mij was de confrontatie zeer moeilijk. Zoals het ook moeilijk is geweest toen jij met de directie gepraat hebt. Ik moest op staande voet ontslag nemen en het was nog maar de vraag of ik weer aan de slag zou komen. Ik heb wat dat betreft geluk gehad.

Tot slot: ik heb met betrekking tot jou gehandeld volgens mijn gevoelens voor jou. Die gevoelens zijn er nog steeds. Ik vraag je nogmaals vergifenis en ik hoop dat dit briefje een beetje helpt om er overheen te komen.

Gegroet,

[Naam]

In [Datum] heeft klager een brief aan het [Naam] gestuurd. In die brief heeft hij het misbruik aan de orde gesteld. Klager heeft een antwoord ontvangen van de Congregatie.

2.3. Klager is door het misbruik in zijn schooltijd in een sociaal isolement geraakt. Hij had concentratieproblemen en is twee keer blijven zitten. Rond zijn vijftiende levensjaar kreeg hij last van huidklachten en pijn aan zijn penis. Urologen konden in fysieke zin echter niets vinden.

Op zijn negentiende kreeg klager zijn eerste vriendin. Seksuele omgang lukte echter niet. Klager heeft altijd geleefd met het idee dat hij geen kinderen moest krijgen omdat hij een monster zou verwekken. Hij heeft zijn hele leven het idee dat hij besmet en ziek is. Hij is moe en depressief en heeft vele psychosomatische klachten.

Van [Jaar] tot [Jaar] was klager werkzaam als leerkracht aan een basisschool. In [Jaar] is hij opgebrand en heeft hij meerdere therapieën ondergaan. In [Jaar] is klager gescheiden. In [Jaar] is klager afgekeurd.

In [Jaar], [Jaar] en [Jaar] kreeg klager een psychose. Hij heeft nog steeds therapieën en medicatie nodig om op de been te blijven.

2.4. Klager wil erkenning van het leed dat hem is aangedaan en excuses daarvoor. Nu klager is overleden wil hij die ontvangen van de Congregatie. Voorts wil klager een vergoeding voor de door hem geleden materiële en immateriële schade.

3. Het verweer

3.1. Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. [Naam] heeft in zijn reactie gesteld dat aangeklaagde in dienst was van de Stichting [Naam]. Deze stichting was duidelijk gescheiden van de Congregatie, zodat het de vraag is of de Congregatie verantwoordelijk is voor aangeklaagde.

3.2. Er is (archieff-)onderzoek verricht naar de levensloop van aangeklaagde. Er zijn daaruit geen aanwijzingen naar voren gekomen voor mogelijk seksueel misbruik.

3.3. [Naam] schaamt zich voor wat klager door aangeklaagde is aangedaan. Er zijn volgens hem geen woorden voor het leed dat is aangericht.

4. De beoordeling

4.1. De Congregatie stelt vraagtekens bij haar verantwoordelijkheid voor aangeklaagde nu deze in dienst was van de Stichting [Naam], een zelfstandige, van de Congregatie losstaande, rechtspersoon.

4.2. De Klachtencommissie oordeelt daarover als volgt. Uit een door de Congregatie overgelegde brief van [Datum] van het R.K. Centraal Bureau voor Onderwijs en Opvoeding aan pater [Naam], destijds rector van het [Naam], volgt dat de Congregatie de bestuursleden van de Stichting [Naam] benoemde. Daarover wordt in de brief geschreven, voor zover hier van belang: *“Het benoemingsrecht van de congregatie geeft aan de congregatie een maximale garantie, dat de Stichting overeenkomstig haar doelstellingen zal worden geleid. Bij iedere afwijking daarvan immers kan de congregatie ingrijpen door de samenstelling van het bestuur te veranderen.”* Ter zitting heeft de Congregatie voorts erkend dat in die tijd het schoolbestuur, waaronder de rector, uit paters bestond en de Congregatie, al dan niet via de Stichting [Naam], feitelijk bepaalde wat er op het [Naam] gebeurde.

4.3. Naar het oordeel van de Klachtencommissie blijkt uit het vorenstaande van een dusdanig grote invloed van de Congregatie op de Stichting [Naam], dat de Stichting [Naam] voor wat betreft de toepasselijkheid van de Procedure vereenzelvigd kan worden met de Congregatie en derhalve in zoverre gezien moet worden als een kerkelijke instelling als bedoeld in artikel 1.1 sub a van de Procedure. Ingeval anders zou worden geoordeeld, dan zouden kerkelijke instellingen hun verantwoordelijkheid in dezen kunnen ontlopen door privaatrechtelijke rechtspersonen in het leven te roepen waarin zij hun activiteiten ontplooiën en waarop zij een zeer grote invloed hebben, zonder daarvoor de verantwoordelijkheid te dragen die zij, waren de activiteiten door henzelf uitgevoerd, wel zou hebben gehad. Hiermee wil overigens niet gezegd zijn dat de Stichting [Naam] met dat oogmerk door de Congregatie in het leven is geroepen.

4.4. Het misbruik vond volgens klager weliswaar hoofdzakelijk buiten het [Naam] plaats, doch er is naar het oordeel van de Klachtencommissie een duidelijk verband met het [Naam]. Het gestelde misbruik vond immers plaats onder het mom van bijles. Aangeklaagde manipuleerde klager voorts door te stellen dat diens schoolresultaten beïnvloed zouden worden in positieve of negatieve zin al naar gelang klager zich al dan niet verzette tegen het misbruik. Naar het oordeel van de Klachtencommissie is de Congregatie derhalve, mede gelet op het vorenstaande (overwogen onder 4.3.), verantwoordelijk voor de door klager gestelde gedragingen van aangeklaagde buiten de muren van het [Naam]. Voorts is de Congregatie naar het oordeel van de Klachtencommissie verantwoordelijk ter zake van de gehele periode waarin klager stelt dat het misbruik heeft plaatsgevonden, derhalve ook voor het gestelde misbruik in de periode dat klager leerling was op de basisschool en derhalve voorafgaand aan het moment dat hij leerling werd op het [Naam]. Onweersproken is immers dat klager in die periode bijles van aangeklaagde kreeg in overleg met het [Naam] in het kader van het door hem af te leggen toelatingsexamen.

4.5. Op grond van het vorenstaande is de Klachtencommissie van oordeel dat de Congregatie de verantwoordelijke kerkelijke gezagsdrager is met betrekking tot aangeklaagde en dat de Procedure derhalve van toepassing is. Opgemerkt wordt nog dat ter zitting ook de Stichting [Naam], als rechtsopvolger van de Stichting [Naam], heeft toegezegd zo nodig haar verantwoordelijkheid te nemen jegens klager, ook wanneer zou worden geoordeeld in vorenstaande zin.

4.6. Volgens artikel 1.3. van de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of de dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.7. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure.

4.8. Er zijn bijna vijftig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

Het gaat dan om het dwingen van klager tot het aanraken en betasten van de penis van aangeklaagde tot aangeklaagde klaarkwam. Aangeklaagde betastte ook met zijn hand de penis van klager. Nu eens nam hij diens penis in zijn mond, dan weer stond hij achter klager en kwam hij klaar op diens rug en billen. Aangeklaagde heeft klager ook gepenetreerd. Het misbruik heeft in een periode van vier jaar vrijwel dagelijks plaatsgevonden.

4.9. De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft verteld. Klager heeft een aantal verklaringen ter ondersteuning overgelegd, waarvan naar het oordeel van de Klachtencommissie die van [Naam] als steunbewijs kan dienen. Verheijen verklaart dat aangeklaagde tijdens de les naast klager ging zitten en hem over het bovenbeen streek. Verheijen verklaart voorts dat klager hem reeds in de schooltijd over het misbruik heeft verteld.

Daarnaast, en met name, wordt het relaas van klager ondersteund door de eigen brief van aangeklaagde van [Datum]. Aangeklaagde geeft in die brief immers toe dat hij pedofiel is en zich tot klager aangetrokken voelde. Dat aangeklaagde “het niet zover had mogen laten komen” verstaat de Klachtencommissie als een verwijzing naar het misbruik. Aangeklaagde schrijft ook over zijn gedwongen ontslagname na de melding van klager bij rector pater [Naam] van het misbruik. Ook dat sluit aan op het relaas van klager.

4.10. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidssituatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas twaalf jaar oud. Aangeklaagde was voor hem een vertrouwenspersoon. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen.

4.11. Over het verzoek van klager om toewijzing van een financiële vergoeding kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de provinciaal Overste van de Congregatie kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de provinciaal Overste van de Congregatie van de Paters Maristen Nederland de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 15 november 2012 door mr. P.A.M. Hendriks, voorzitter, drs. A.M. van Beelen en mr. A.M.T. Denekamp-Mulder, leden, bijgestaan door mr. M.J.C. van Leeuwen, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de provinciaal Overste van de Congregatie van de Paters Maristen Nederland en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de provinciaal Overste binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de provinciaal Overste daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de provinciaal Overste.